

Nr. 2 - 2022

MILJØ

Magasinet

NMF-Nytt I

Leders ord

Mange av trekkfuglene har kommet og frosk og paddler er ute av vinterdvalen.

Det er vår!

Kanskje den mest inspirerende tiden for en miljøverner, hvor alle de aldri hvilende biologiske prosessene plutselig viser seg i all sin prakt og minner oss alle på at dersom vi mennesker bare lar den ifred og legger til rette, vil naturen nærmest av seg selv atter finne balanse og forsørge oss mennesker.

I alle fall hvis, om og dersom ...

På tross av at det siste året på flere måter har vært utfordrende for oss i Miljøvernforbundet er det også en rekke ting som har gått vår vei. Vi har vunnet terreng i mange av våre viktigste saksområder, vi blir hørt og vi ser at våre meninger når frem. Medlemstallene stiger og vi får stadig mer innflytelse!

På tross av året som gikk har viktige saksfelt, som den stadig pågående kampen for å få oppdrettsindustrien til å endre driftsform beveget seg fremover og de lukkede systemene er snart så gjennomprøvd at det er tomt for motargumenter fra oppdrettsindustriens side. Dvs. De prøver stadig, men, sannheten er vrien å skjule.

Dessverre er det en ny oppdretts-trussel på vei, en trussel jeg ser som minst like alvorlig som lakseoppdrett: Oppdrett av torsk er nok en gang vekket til live som en storsatsing, og jeg frykter ødeleggelsene fra torskeoppdrett kan bli enda større, mer dramatiske og dyptgripende en ødeleggelsene vi har sett fra lakseoppdrett. Oppdrett i åpne merder av arter som laks, regnbueørret og ikke minst torsk medfører alle svært store utslipp, rømningsfare, spredning av lus, sykdommer, misbruk av rensefisk og en lang rekke økologiske konsekvenser som hver for seg og ikke minst samlet har en så stor negativ miljøeffekt at vi i Miljøvernforbundet nok også i tiden fremover må bruke store ressurser på feltet.

Når dette skrives står vi midt i en energipris krise og vi ser at en planlagt høy energipris brukes som påskudd for mer utbygging, og da særlig utbygging av vindindustri, både på land og til havs. Vi fortsetter å jobbe imot vindindustri i Norge. Uansett hvordan man vrir på det er vindkraft feil svar for Norge. Mange har kanskje merket seg at vi stadig peker på oppgradering av eksisterende vannkraft, solenergi på eksisterende infrastruktur og ENØK som de første og nære tiltakene når det skal hentes mer energi fra norske resurser, og at vi deretter peker på geotermisk strømproduksjon som fremtiden.

Et annet felt vi vil følge opp tettere i året fremover er naturinngrep, særlig knyttet til Hardangervidda og villreinstammen, men også

over hele landet og i alle «de små og lokale» sakene hvor natur og naturverdier blir bygget ned og går tapt til «fordel» for oss mennesker og vårt umettelige behov for vekst i alle former. Grunnen til at jeg nevner villreinen spesielt er kanskje naturlig nok, ettersom villreinen er en av Norges to internasjonale ansvarsarter, og det er kanskje talende nok i seg selv at de to eneste artene Norge har et særlig internasjonalt ansvar for også representerer to av de feltene vi som miljøorganisasjon må bruke mye tid og ressurser på, rett og slett for å tvinge de ansvarlige myndighetene i stat, fylke og kommune til å ta ansvaret på alvor? Igjen og igjen ser vi at man lar næringsinteresser, utbyggere og enkeltes dårlige forståelse for naturens egenverdi overkjøre naturens interesser, hvor både villaks, villrein og en uendelig lang rekke av både naturtyper, arter og økologiske funksjoner igjen og igjen står som den store taperen.

Vi i Miljøvernforbundet jobber hver dag knallhardt for å i alle fall gjøre det vi kan for at flest mulig skal skjønne (og ta hensyn til) at hver gang naturen taper, er det til sist vi og de som kommer etter oss som er den aller største taperen.

Heldigvis opplever jeg at natur og miljøvern stadig får en større plass i samfunnet, og selv om mange ting kan sies å gå feil vei, er det allikevel en god del ting som går i riktig retning. Alle betydningsfulle og store samfunnsmessige endringer starter hos «folket», og når det kommer til miljø, og hensyn til miljø opplever jeg at stadig flere våkner. Det gir håp!

NMF-Nytt, et særnummer av Miljømagasinet. Ansvarlig redaktør: Ruben Oddekall. Redaksjonen: Ørjan Holm. Forsidefoto: Alle Norges Miljøvernforbund, foruten Svar-hvit fluesnapper, Ørjan Holm.

**Leder Norges
Miljøvernforbund**

Ruben Mjelde Oddekall

Miljøvennlig krigføring mot insekter!

- sett opp fuglekasser, ikke bruk gift!

Våren og sommeren er i anmarsj. Med sommeren kommer også det mange hater, insekter. Mange glemmer at insekter av alle slag er viktige for naturen, både som pollinatorer for planter og næring til fugl og flaggermus. Norges Miljøvernforbund foreslår at man kan gå til biologisk krigføring mot insektene, ved å sette opp fuglekasser, istedet for å drepe insektene med giftspray eller insektsfeller. Samtidig som at mengden insekter reduseres, vil man ha mye glede med fuglesang gjennom hele sommeren.

Svart-hvit fluesnapper. Foto: Ørjan Holm.

Er du en av dem som hver sommer og høst forbanner deg over alle insektene som forstyrrer deg i hverdagen? Giftspray og insektsfeller er ikke løsning på problemet. La småfuglene hjelpe deg. Viste du at en blåmeis trenger ca. 300.000 insekter for å fore opp ti unger til flyveferdig stand?

Sett opp fuglekasser!

Når et par småfugler trenger rundt 300 000 insekter for å fø opp et kull fugleunger er det enkelt å forstå at jo flere fuglekasser, jo flere hage-fugler, jo mere insekter tar disse.

Fuglekasser kan du få kjøpe på de fleste kjøpesentre om du ikke bygger en selv. Fuglekassesnekring er en grei aktivitet for barn og unge.

Ulike arter

Noen av de fugleartene du kan forvente å få i kassene er kjøttmeis, blåmeis, stær, svart-hvit fluesnapper, rødstrupe og og rødstjert. Bygg en fuglekasse Fuglekassene bygges gjerne i tre. Størrelsen på kassen må passe til størrelsen på fuglene.

For eksempel bør en kasse for stær være 14x14x30 cm med et inngangshull med 5 cm diameter. En kjøttmeis vil gjerne ha en kasse på 12x12x25 cm med hull-diameter 3,2 cm. Dette er også den vanligste størrelsen på fuglekasser. Forlenger man den bakerste planken kan man bruke den ved montering av kassen.

Montering

Fuglene trives best om kassen henger i ly for vinden og om solen ikke skinner for sterkt på kassen. Om du setter den opp i et tre eller på husveggen spiller ingen rolle. Kassene bør henge minst to-tre meter over bakken, gjerne litt høyere i hager og parker der det kanskje går mye folk. Setter du den på husveggen, unngår man katter.

Lær mere: <https://www.youtube.com/watch?v=OuS3ECvoMhU>

Ny kystsoneplan for Tromsøregionen

Norges Miljøvernforbund ser på nytt at kystsoneplanen for Tromsøregionen bærer preg av å være et forslag til ny oppdrettsplan for regionen. Flere oppdrettsanlegg foreslås etablert i viktige områder for fiskeri og friluftsliv uten tanke på den store organiske og visuelle forurensningen hvert anlegg står for. Oppdrett i fjorder, som Malangen og Balsfjorden, kan ikke aksepteres da det vil skade økosystemene i fjordene. En ytterligere utvidelse av antall oppdrettsanlegg i Tromsøregionen kan ikke aksepteres. Miljøvernforbundet krever at kystsoneplanen setter som hovedprinsipp at samtlige oppdrettsanlegg skal være utslippsfrie i regionen.

Foto: Erling Svensen.

Kystsoneplanens formål skal være å ta vare på kysten og fjordene våre der vi må avveie de allmenne interessene som naturmangfold, friluftsliv og næringsliv. NMF ser nok en gang at oppdrettsnæringen får utvide sine virksomheter med konsekvenser for både natur, fiskerier og friluftsliv. Kystsoneplanforslaget strider mot Klima-, miljø og energiplanen for Tromsø kommune. I en egen sak 27. mars 2019 om bærekraftig utvikling av havbruksnæringen, vedtok Tromsø kommunestyre en lang rekke punkter. NMF har forståelsen for at dette kun gjelder Tromsø kommune, men da må det fremkomme av planen. Det gjør det ikke. Utkastet til kystsoneplan bærer fortsatt preg av å være en oppdatering av det som må ansees som en havbruksplan vedtatt i 2015.

Fiskeoppdrett

Kystsoneplanen legger opp til oppdrett i åpne merder. Et oppdrettsanlegg slipper ut like mye organisk materiale som hele Tromsøs befolkning slipper ut som kloakk. Det er betydelige mengder. I tillegg kommer utslipp ved medisinerings. Behandler man et anlegg med lusegift, behandler man også omkringliggende kystområder. Man dreper villfiskens mat. Den organiske forurensningen er ikke lett å spore ved det enkelte anlegg, men den sprer seg med kyststrømmen og forurenses bl.a fiskeområder og garnsett. Dette får konsekvenser for kystfiskerne.

Lakselus

Alle åpne oppdrettsanlegg sliter med lakselus. Når ett anlegg er smittet med lakselus fører det til store sårskader på laksen.

Ett lakselusmittet oppdrettsanlegg bidrar til smitte til omkringliggende anlegg og til vill-laks/ørret. Lakselus er en stor trussel mot utvandrende yngel av vill-laks/ørret.

Pelletssei

Et oppdrettsanlegg tiltrekker seg villfisk som spiser av overskuddsfor. Det sies av Nofima at pelletssei, sei forspist på oppdrettsfor, ikke tar skade som mat av foret. Kanskje ikke rett etter fangst, men pelletssei som har stått noen timer i garn eller line er ødelagt som menneskeføde. Ingen fiskemottak ønsker å ta imot slik fisk. Et oppdrettsanlegg er også forstyrrende for de som driver med turistvirksomhet, da et anlegg vil stå for forurensning i form av lys og støy. Det er ikke enkelt å drive med kystfiske for turister eller nordlysturisme

når opplevelsen blir ødelagt av ett eller flere oppdrettsanlegg. Det er i utkast til kystsoneplan lagt til rette for nye oppdrettslokaliteter i Balsfjord, Indre Malangen, Straumsfjord og

kystområdet Rebberesøy-Helgøy. Totalt er det åpnet for 18 nye oppdrettslokaliteter i Tromsøregionen. NMF kan ikke akseptere dette og krever at disse fjernes fra planen.

En utvidelse av oppdrettsnæringens etableringer i Tromsøregionen betyr mere forurensning i fjorder og kystområder.

Foto: Norges Miljøvernforbund.

I forbindelse med Kystsoneplanen for Tromsøregionen er det i Balsfjord kommune planlagt å legge av områder til akvakultur i Forøybukt, Malangen. Dette er av NMF sin erfaring på grunn av innspill fra Wilsgård Fiskeoppdrett A/S sine planer om Torskeoppdrett i Forøybukt, Malangen. Heldigvis har Fiskeridirektoratet gått imot planene. NMF vil på det sterkeste fraråde å avsette områder til Torskeoppdrett av følgende

grunner: NMF mener det flere store negative konsekvenser ved torskeoppdrett:

Gyting i merdene

Oppdrettstorsk gyter tidlig i merdene, trolig på grunn av de uvanlige miljøforholdene med høye temperaturer og mye lys. Dette fører til at store mengder rogn og melke fra oppdrettstorsken strømmer ut i fjorden, og den stedegne kysttorsk vil da bli geninnblandet med en type torsk som overhodet ikke hører til i fjorden. Dette

igjen vil over tid, føre til at den stedegne kysttorsk kan dø ut. NMF vil minne kommunerepresentantene som skal avgjøre om det skal åpnes for en dispensasjon til torskeoppdrett, at forskjellen og de negative følgende for den ville torskestammen, er de samme som ved innblanding av oppdrettslaks i den stedegne villaksstammen. Kysttorsk er stedegen i samme grad som vill-laks.

Rømming av torsk fra merdene

Rømning av torsk i åpne merder var også et stort problem ved tidligere forsøk på oppdrett av torsk, da den gnagde seg ut av merdene med de samme negative problemene med gyting for den stedegne torskestammen. Selv om dagens oppdrettstorsk

er avlet frem for en «roligere» adferd, vil selvsagt rømninger skje også i dagens oppdrett av torsk. Denne rømte torsken vil spre sine gener blant den stedegne torskestammen, med store negative følger, lik gyting i merdene.

Dyremishandling

Å oppdrette torsk er også

dyremishandling i lik linje med oppdrett av oppdrettslaks og oppdrettsørret. En vill torsk er en bunnfisk, og her blir den tvunget til å leve tett sammen i overflaten. Tidligere forsøk på torskeoppdrett har ført til store misdannelser hos fisken. Nylig døde det 48000 tusen torsk fra et anlegg eid av Statt Torsk.

Forurensing

Foto: Norges Miljøvernforbund.

Forurensing fra merdene er de samme som ved annen oppdrett av fisk. Her vil det strømme ut fiskeskit og forrester, tonnevis ut i fjorden hvert eneste år, med nedslamming av bunnforholdene i store områder rundt slike anlegg som resultat. Eventuelle korallforekomster er meget sårbare for bare små

forandringer ved bunnforurensing. Også tare er sårbar ved slam på avveie, ved at slammet fraktes rundt med strømforholdene. Oksygennivået i området vil også gradvis synke ved slike utslipp av organiske stoffer, slik at en risikerer at livet i området sakte men sikkert vil dø ut.

Torskeoppdrett vil selvsagt pøse ut like mye fiskedrit og forspill som annen oppdrett av fisk.

Sykdommer

Torsken kan rammes av ulike patogener, både bakterier, virus og parasitter. For eksempel er det påvist nodavirus på torsk, men man

vet ikke om det utgjør noen stor fare for fisken. Vi vet ellers svært lite om patogener og sykdom i torsk, og dersom oppdrett av torsk vokser i omfang vil nye sykdomsutfordringer helt sikkert dukke opp. I 2004 forårsaket en bakteriesykdom stor dødelighet i norsk torskeoppdrett. Bakterien *Francisella noatunensis* ble etter hvert hovedproblemet i torskeoppdrett. Den gir sykdom hos torsken og kan ikke behandles med antibiotika, fordi den lever inne i cellen hos fisken. Det finnes heller ingen vaksine mot sykdommen. Bakterien ble også observert hos rømt torsk, med potensiale til å spre seg til ville torskestammer.

Et intensivt oppdrett av torsk kan på sikt føre med seg betydelige problemer med smittsomme sykdommer. Disse kan være forårsaket av allerede velkjente smittestoff (agens), kjente agens med endret uttrykksform (f.eks. mer aggressive varianter), agens som er kjent fra andre arter og som tilpasser seg torsk, eller hittil ukjente agens. De forventes hovedsakelig å representere en trussel for næringa selv, men vil også kunne true ville bestander. Akutte problemer forventes i første omgang å bli bekjempet med kjemiske midler der dette er mulig (bakterie- og parasittsykdommer). På sikt vil dette ikke være en akseptabel strategi. Man bør allerede i dag fokusere på etablering av ikke-medikamentelle bekjempingsmetoder. For endel sykdommer, særlig sykdommer forårsaket av

virus, kan man under ingen omstendighet basere seg på kjemiske kontrollmetoder. Virussykdommer kan bli en alvorlig trussel for et bærekraftig oppdrett av torsk. Det fryktes at kontroll med virussykdommer vil bli svært vanskelig med mindre man allerede i dag etablerer fornuftige rutiner for å begrense omfanget.

Hos oppdrettslaks og oppdrettsørret i åpne merder sliter man med ikke mindre enn 16 kjente sykdommer. Sykdommer som alle kan spre seg til villfisk som også vil bli syk og dø. Disse sykdommene behandles med masse forskjellige medikamenter, som igjen vil strømme ut i sjøen ved avføring fra den behandlede laksen. Disse medikamentene blir tilsatt via føret som også vil bli spist av villfisken på grunn av forspill. I gjennomsnitt har en oppdretter så mye som 10-15 % forspill (Havforskningsinstituttet). Dette er enorme mengder, som vil synke igjennom merdene. Dette vil bli spist av villfisken som står og beiter under merdene. Det er ingen ting som tilsier at ikke torsken også må behandles med flere ulike medikamenter mot en rekke sykdommer, slik at problemene for villfisken med inntak av slike medikamenter blir de samme som når villfisk spiser spillfor fra laks og ørret i oppdrett. En medisineret fisk er ikke lov å selge til mat for mennesker, men må stå i en god del tid og sulte etter medisiner for å gå seg fri for medikamentene. Villfisken har selvsagt ikke denne muligheten før vi mennesker fisker den til mat. På den måten vil også vi som

fisker oss en matfisk til middag, få i oss disse ulike medikamentene som var tiltenkt den syke oppdretts torsken.

NMF er sikker på at sykdommer som oppstår i merdene vil spre seg til villfisken i området med mulige dødelige følger for flere sorter fisk enn torsk. Lusegifter og medikamenter vil også spre seg i næringskjeden, hvor den kan ende opp på matfatet til de som fisker i fjorden for matauk. NMF får også støtte fra forskere i dette med sykdomsspredning.

Torskelus og Skottelus

Torsk har også lus. Torskelus. Dette gjør at lusespredning til den lokale kysttorsken fra oppdretts torsken kommer til å generere de samme problemene som spredning av lakselus til den ville laksefisk fra de åpne merdene som produserer laks og ørret. Når luseproblemene blir for store, må også torsken behandles med lusegifter lik i oppdrett av laks og ørret. Lusegifter som igjen vil spre seg i fjorden og drepe ned skalldyr som kommer i befatning med disse giftene. Skottelus er en annen art som går på alle arter av fisk. Denne typen lus er et stort problem i oppdrett av laks og ørret, og NMF ser ikke noen grunn til at torsk ikke kan få problemer med også denne typen lus.

Beiting fra villfisk på oppdrettsfor

NMF er også bekymret for at villfisken som samles under anlegget for å beite på forspill, ikke ville kunne selges som matfisk av de lokale fiskerne. De spiser seg rett og slett feite

og dvaske ved å spise
oppdrettsfor. Noe det finnes

flere eksempler på med fisk
som har beitet under merdene

med oppdrettslaks og ørret.

Foto: Norges Miljøvernforbund.

Landbaserte anlegg

NMF har merket seg at stadig flere aktører ønsker å etablere oppdrett på land i såkalte landbaserte oppdrettsanlegg. Det er flere problemstillinger med landbaserte oppdrettsanlegg. Skal man etablere det i allerede opparbeidet industriområde eller skal man sprengte bort en uberørt holme til formålet?

Et landbasert oppdrettsanlegg er langt større enn de åpne anleggene man finner i sjø langs kysten. Når man ser at rensingen av avløpsvann ikke er fullverdig, forstår man at utslippene fra disse anleggene heller ikke er akseptable. BAT, best mulig teknologi må påkrevs.

Arbeidsplasser ved oppdrettsanlegg

Oppdretterne lokker alltid med masse lokale arbeidsplasser. De tallene de kommer med viser seg gang på gang å være helt urealistiske. På et normalt oppdrettsanlegg med 4-8 merder jobber det kun 3-5 personer, og det meste av arbeidet er digitalisert i forhold til hva en trengte av arbeidskraft til f.eks foring av fisken tidligere. Nå er det automatiserte formaskiner som gjør jobben. I tillegg så ser man at det ofte at det er innleide sesongarbeidere gjennom EØS avtalen som blir ansatt, da disse har helt andre krav til lønn enn det norske arbeidere har.

Malangen

NMF ser at det ønskes etablert oppdrettsanlegg for torsk i Malangen. Malangen er en kjent og ressursrik fjordsystem med rike fiskeriressurser.

En oppdrettslokalitet der vil være til direkte skade for økosystemene i fjorden i tillegg til det kystfiske som foregår der. Dessuten vil ett oppdrettsanlegg være til stor sjenanse for turistvirksomheten i Malangen, som baserer seg på turister som ønsker å feriere i en rein fjord med nordlys og fiske. Heldigvis har Fiskeridirektoratet gitt innsigelse mot dette forslaget.

Balsfjord kommune

NMF kan ikke akseptere at Balsfjorden åpnes for fiskeoppdrett. Balsfjorden har unike marine økosystem og et eller flere oppdrettsanlegg vil forurense så mye at det vil skade de marine økosystem som finnes i fjorden.

Eidfjord Resort må vike for villreinen!

Villrein i pelsskifte fra vinter- til sommerpels. Foto Arnfinn Nilsen.

NMF krever at tillatelse gitt Eidfjord Resort til bygging av alpinanlegg og ski/turløyper, umiddelbart ugyldiggjøres/trekkes tilbake. Vedtaket er fattet på galt/sviktende grunnlag og må følgelig trekkes tilbake av hensyn til bevaringen av villreinen på Hardangervidda.

Tillatelsen er i sin tid gitt av daværende kommunalminister Monica Meland, etter å ha overkjørt Fylkesmannen Lars Sponheims avslag. Den 18. April 1981 ble Hardangervidda Nasjonalpark opprettet. Europas største villreinflokker skulle trekke her, slik de har gjort i uminnelige tider og Norge har påtatt seg et "særlig internasjonalt ansvar" for å ta vare på denne bestanden.

Tross dette har villreinen nå likevel havnet på den illevarslende rødlisten over truede dyrearter. En ting er hevet over tvil: Hovedårsaken er menneskelig påvirkning. Tross opprettelsen av nasjonalparken har presset på Hardangervidda som økosystem fortsatt og på mange områder økt kraftig. NMF har sett en "bit for bit" ødeleggelse av den storslåtte naturen Hardangervidda faktisk er, en menneskelig påvirkning som gradvis bryter ned det skjøre

økosystemet og en forverring av villreinens levekår i hele villreinens leveområde. Villreinens normale beskyttelsesmetode mot det meste, er å flytte på seg. For å finne beiter gjennom hele året, er derfor reinens naturlige atferd å vandre til nye eller bedre beiteområder. Nå stenger ny infrastruktur og økt menneskelig aktivitet for de gamle trekkveiene og villreinen har derfor stadig færre muligheter til slike vandringer.

Prinsipielt ønsket NMF at også all hyttebyggingen skulle vært stoppet av hensyn til villreinens bevaring, men innser dessverre at prosjektet er kommet for langt til at det kan reverseres. Området der Eidfjord Resort planlegger å etablere alpinanlegg med tilhørende ski og turløyper, kun for menneskers lek/rekreasjon, er derimot ennå ikke tapt. Det er et område som villreinen benytter jevnlig, spesielt ved vanskelige forhold andre steder på vidden. Dette er vel dokumentert med bilder og film – senest fra mars 2022. Det er videre nødvendig å peke på at det aktuelle området har vært kalvings- og oppvekst-område tidligere og at dersom villreinen igjen skal få følge sine gamle vandringsmønstre vil de ha behov for området til dette formål igjen. All erfaring tilsier at dersom anleggs-maskinene først kommer inn i området, så er arealet tapt for villreinen for all fremtid. Det nytter ikke å “ta hensyn senere”. Villreinen vil aldri benytte området som før. Villreinen lever svært marginalt. Dette betyr at det skal svært lite til før villreinen blir forstyrret slik at det går på bekostning av

dyrenes kondisjon og reproduksjonsevne. Stadige forstyrrelser medfører at tiden som brukes til å spise mat reduseres. Dette fører selvfølgelig til lavere kroppsvekt, noe som igjen gjør villreinen dårligere egnet til å tåle det tøffe klimaet. I tillegg påvirkes ofte dyrenes reproduksjonssyklus slik at kalvene fødes seinere på året, og de nyfødte får altså en vesentlig kortere beitesesong før neste vinter. Kalvene får da kortere tid til å bygge opp fettreservene som de er fullstendig avhengig av å tære på gjennom vinteren.

Et alpinanlegg av denne størrelsen i full drift, med heiser, tråkkemaskiner, snøscootere og tusenvis av mennesker, vil skremme en stadig mer stresset og underernært villrein-stamme tilbake fra et vesentlig større område enn akkurat arealstørrelsen av selve anlegget.

Den mest alvorlige trusselen for villreinen i vår tid er akkurat dette, altså nedbygging av dyrenes leveområder. NMF krever at all nedbygging av villreinens leveområder stoppes umiddelbart og at Norge gjør alt for å overholde vårt særskilte internasjonale ansvar for villreinens

overlevelse. Det må ikke lenger bli mulig å få tillatelse til å bare ta “en bitte liten bit” av villreinens område for å tjene penger på “hyttefelt/resorts” eller åpne “turist-attraksjoner” på vakre fjelltopper i randsonen... Det skaper utelukkende ytterligere press på villreinens allerede svært pressede areal. (Som kjent.... mange drammer små, gjør det vanskelig å gå....eller noe lignende.....)

NMF oppfordrer på denne bakgrunn Kommunal- og distriktsdepartementet v/Kommunal- og distriktsminister Bjørn Arid Gram om å, av eget tiltak, umiddelbart ugyldiggjøre/trekke tillatelsen tilbake.

Villreinen fortjener å få leve og ha en fremtid på Hardangervidda! Om vi mennesker ikke kan forholde oss til detteda er det vi som er på viddene og som bør komme oss bort derfra snarest!

NMF krever rømmingshull og råtnetråd i snøkrabbeteiner

Foto: Robin/Hjertenes/Havforskningsinstituttet.

Norges Miljøvernforbund krever at det snarlig gjennomføres en endring i forskriften vedrørende fangst av snøkrabbe. Forskriften mangler en bestemmelse som setter krav om rømmingshull og bruk av råtnetråd i krabbeteiner som brukes ved fangst av snøkrabbe. Spøkelsesfiske etter tap av teiner reduseres betydelig ved en slik løsning.

Norges Miljøvernforbund er gjort kjent med at det i dag ikke finnes krav om rømmingshull og bruk av

En krabbebåt fangster gjerne snøkrabbe ved bruk av inntil 200 krabbeteiner i en lenke. Skulle uhellet være ute og lenken med krabbeteiner ble tapt vil da ikke teinene fortsette å fangste. Slik fangst kalles gjerne spøkelsesfiske. En ting er spøkelsesfiske, en annen ting er det dyreplageriet krabbene utsettes for. I Fiskeridirektoratets monterings- anvisning for hummer og krabbeteiner vedlagt nye bestemmelser i

Forskrift om gjennomføring av fiske, fangst og høsting av villevende marine ressurser av 010122 kan man lese:

"Alle teiner som benyttes til fangst av hummer skal ha rømmingshull som holdes lukket av bomullstråd. Kravene gjelder også for teiner som benyttes til taskekrabbe og annen krabbe, unntatt teiner som settes av manntallsførte fiskere som fisker krabbe for omsetning med merkeregistrert fartøy. Denne monterings-anvisningen gjelder ikke for teiner som settes til fangst av kongekrabbe eller snøkrabbe. Det er fastsatt en egen anvisning for kongekrabbeteiner "

NMF synes det er merkelig at ikke krav om rømmingshull og bruk av råtnetråd også ble gjeldende snøkrabbeteiner når det først foreligger slike krav til fangst av øvrige krepsdyr.

NMF oppfordrer til at forskriften legger til rette for at man finner en løsning som kan ettermonteres, slik at det ikke utilsiktet fører til at hele bruket må skiftes.

Norges Miljøvernforbund
Att: Ørjan Holm
Postboks 593
5806 BERGEN

Svar på henvendelse om rømmingshull i snøkrabbeteiner

Vi viser til deres henvendelse av 24. mars 2022 om krav til rømmingshull i teiner anvendt til fangst av snøkrabbe.

Gjennom arbeid med opprensning av tapte fiskeredskap, har Norge vært tidlig ute med å identifisere teiner som en utfordring når det gjelder marin forsøpling og spøkelsesfiske. Av denne grunn har det blitt iverksatt en rekke ulike tiltak rettet mot fritidsfiskere, samtidig som det vil bli innført flere tiltak det kommende året. I tillegg til dette pågår det et arbeid med innføring av krav til rømmingshull i yrkesfiskerier som utøves med teine etter skalldyr. I forkant av innføringen av denne type krav blir det foretatt en rekke ulike forsøk og undersøkelser, blant annet for å finne et så optimalt forhold som mulig mellom hensynet til brukeren og hensynet til en god og etisk ressursforvaltning.

Fisket etter snøkrabbe er det siste i rekken av fiskerier hvor vi arbeider med denne typen problemstillinger. Hovedårsaken til at dette er at forsøkene her er mer kompliserte å gjennomføre enn innen de andre fiskeriene, samtidig som det må tas hensyn til at løsningene skal være så funksjonelle som mulig under utfordrende arbeidsforhold (is m.m.). Innledende forsøk ble utført i 2021. I første halvår av 2022 skal det foretas oppfølgende forsøk i et prosjekt ledet av Havforskningsinstituttet. De tekniske reguleringene vil bli fastsatt så snart nødvendige forsøk og etterarbeid i denne sammenheng er ferdigstilt.

Med hilsen

Trond Ottemo
seksjonssjef

Kjetil Øvregaard Østebø
rådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og sendes uten håndskreven underskrift.

Stans høsting av marine ressurser tilegnet sjøfugl og fisk

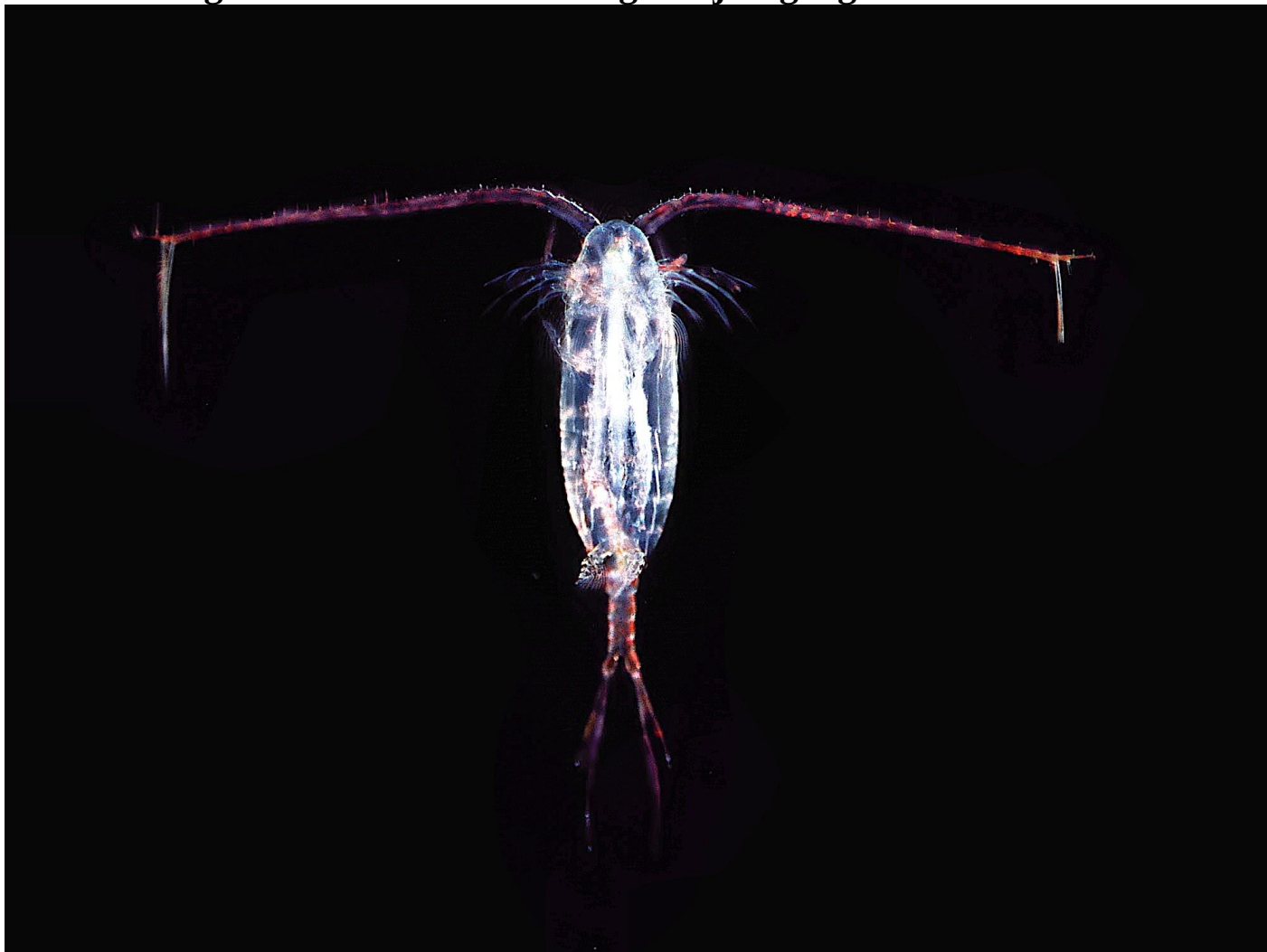

Foto: Wikipedia.org/Uwe Kils.

Norge fangster hvert år marine ressurser som rauåte og tobis. Dette er sårbare ressurser som er svært viktig for både sjøfugl og fisk. Flere arter sjøfugl er i dag rødlistet, noe som kan skyldes matmangel. Store mengder lomvi ble høsten 2021 funnet ihjelsultet i Oslofjorden og sørover langs vestkysten i Nordsjøen. Døde av matmangel. Miljøvernforbundet krever at man stanser høstingen av disse artene som et føre-var til fordel for sjøfuglene og våre fiskeressurser.

De marine økosystemene i havet, kystnære havområder og langs kysten er komplekse. Gjennom titusenvise år har f.eks de ulike artene sjøfugler tilpasset seg sin nisje i næringsvalget. Mennesket begynte tidlig å høste av de ulike fiskeressursene og høster nå på alle nivå i de marine næringskjedene. I en situasjon som man i dag har med klimaendringer i alle

verdens økosystem ser man at bl.a sjøfugler sliter. Nær 2 av 3 sjøfuglarter er i dag rødlistet i Norge. I en slik pågående situasjon må man tenke føre-var hele tiden. Ser man på de fiskeartene det er snakk om så gjelder det spesielt rauåte og tobis/sil. Dette er nøkkelarter/startfor for sjøfugler og en rekke viktige fiskearter. Er man nødt til å høste på disse?

Høsten 2021 ble det funnet store mengder ihjelsultet lomvi i Oslofjorden og langs vestkysten i Nordsjøen. Alle de døde sjøfuglene var avmagret. Det er da lett å tenke at mangel på tobis som næring var hovedårsak. Når man også vet at det fiskes hardt på tobisen, er det grunn til bekymring.

Rauåte

Norges Miljøvernforbund har alltid vært skeptisk til kommersiell høsting av rauåte som ble åpnet våren 2019. Rauåta (*Calanus finmarchicus*) finnes i enorme mengder langs kysten og i havområdene rundt. Det er i forvaltningsplanen for rauåta anslått en biomasse på 33 millioner tonn, bare i Norskehavet. Rauåtebestanden er i artsdatabanken anslått til å være livskraftig. Rauåta er allikevel sårbar. Kunnskapen om og rundt rauåtas biologi og økologi er også mangelfull, noe som gjør at man skal være særdeles forsiktig med kommersielt uttak. Hvordan er interaksjonene mellom rauåtebestanden og fiskebestandene? Når fiskelarvene starter beitingen på rauåta og spesielt på rogn, må næringen være rundt fiskelarvene. Fiskelarvene har svært liten egenbevegelse og er avhengig av å «ligge midt i matfatet». Når det i tillegg til naturlige variasjoner skal tråles etter rauåta, så vil trålingen kunne være en katastrofe for fiskelarvene. Fiskelarvene mister tilgang til det viktige startforet. Dette vil igjen få alvorlige konsekvenser for de marine økosystem som er avhengig av rauåta. Rauåta må være tilgjengelig for fiskelarvene i så stor grad som mulig. Rauåta er veldig viktig som mat for fisk og annet dyreplankton som krill og amfipoder. De unge stadiene av rauåta er den viktigste matressursen for fiskelarver langs kysten, og avgjørende for at yngelen til våre viktigste fiskebestander skal overleve. Etter hvert som fiskelarvene vokser, går de over til å beite på stadig større stadier av

rauåte.

Den er viktig som mat for fisk. Faktisk er de yngre stadiene av rauåte den viktigste maten for fiskelarver langs kysten, og avgjørende for at yngelen til våre viktigste fiskebestander skal overleve. Det er høstet opptil 280.000 tonn rauåte per år langs norskekysten. I fjor var kvoten opp til 254 000 tonn.

Tobis

På engelsk kalles tobis (*Ammodytidae sp.*) for "sandeel" (sandål) – et dekkende navn for denne fiskens biologiske egenart og fascinerende atferd. Det fins totalt fem ulike silarter i norske farvann; havsil, småsil, storsil, uflekket storsil og glattsil. Tobisen holder til på sandbunn. Her tilbringer den en stor del av sin tid i nedgravd tilstand. Om vinteren går den i dvale. Om sommeren, når den ellers er aktiv, tilbringer den døgnets mørke timer og mørke overskyete dager på denne måten. Danmark og Norge dominerer i tobisfiskeriet. Mellom 1990 og 2002 lå landingene gjennomsnittlig på 815 000 tonn, siden har de vært betydelig lavere. I løpet av de siste årene har det skjedd store endringer i tobisfiskeriet både i EU og i Norge, der antall fartøy er kraftig redusert siden 2000. Tidligere hadde norske fartøy tilgang til EU-farvann og vice versa, men med unntak av en liten svensk kvote har ikke utenlandske fartøy hatt tillatelse til å fiske tobis i norsk sone siden 2010. Norske fartøy har heller ikke hatt adgang til å fiske i EU-farvann siden 2013. Fiskerisesongen er også kraftig forkortet. Før kunne man fiske tobis nesten hele året, men i EU er sesongen nå fra 1. april til 1. august, og fisket etter

tobis i norsk sone er tillatt i perioden 15. april til 23. juni. En sen oppstart gir tobisen tid til å feite seg opp slik at det blir færre individer per fanget tonn, og den tidlige sesongavslutningen hindrer store bifangster av yngel. I fjor ble det høstet 146 442 tonn. Tobis er en svært viktig næringskilde til en rekke sjøfuglarter.

Uansvarlig høsting

Rauåte og tobis er begge særdeles viktig for både sjøfugl og kommersielt viktige fiskearter. Tidligere var bestanden av tobis i Nordsjøen nedfisket til et minimum. Kommersielt rauåtefisket utenfor grunnlinjen startet først i 2019. NMF anser dette som et uansvarlig høsting siden det foregår på et så lavt nivå i næringskjeden. Nå drives det forsøksfiske etter rauåte mellom grunnlinjen og fjordlinjen. Myndighetene ønsker tydeligvis å starte høsting av rauåte også der. NMF er kjent med fiskerimyndighetenes bruk av bl.a flerbestandsmodeller i beregningen av høstbare fiskebestander. Dette har gitt utslag i kvoter som tydeligvis ikke skader disse bestandene. NMF ser på vårt krav om stans i høsting av rauåte og tobis som en prinsipp sak der Norge, ensidig, skal ta hensyn til fiskeyngel og sjøfugl som et føre-var-prinsipp. Det er jo forøvrig ikke for ingenting at både Norges fiskarlag og Norges kystfiskarlag er ubetinget imot høstingen av rauåte. Vi kan ikke bli sittende i en situasjon der vår høsting av disse artene bidrar til å svekke sjøgugleartene ytterligere. Hvordan vil f.eks skreien reagere på høstingen på sikt?

Gi rovdyra en framtid i Norge!

Foto: Wikimedia.org/Per Harald Olsen.

Norges rovdyr sliter. I dag reguleres rovdyra etter bestandsmål fastsatt av Stortinget. Dessverre er disse bestandsmål langt fra grunnlag for levedyktige bestander. Nå er det kommet representant-forslag på Stortinget om å senke disse bestandsmålene ytterligere. Samtidig har vi en Mat- og landbruksminister som ivrer etter å skyte bort all ulven i Norge. Dette er uansett et klart brudd på Norges forpliktelser ihht. Bernkonvensjonen. I Norge er vi så heldige at vi har rovdyr. Foruten ulven, som nesten ble utryddet på 60-70-tallet, har vi alltid hatt rovdyr i skog og fjell. Dog i små bestander.

Våre rovdyr har overlevd som følge av innvandrende dyr fra Sverige, Finland og Russland. Ulven har kommet tilbake tiltross for omfattende planløs jakt og krypskyting. Norske myndigheter har forpliktet seg til å ivareta rovdyra gjennom Bernkonvensjonen, Naturmangfoldloven og stortingsforlik. Dette innebærer at vi skal ha levedyktige bestander av rovdyra våre. Nå jobbes det på flere hold for å senke bestandsmålene, redusere bestandene, for ulv og bjørn. Argumentasjonen er hensynet til bl.a de 2. millioner sau på utmarksbeite. NMF var den som foreslo sone-

forvaltning mellom rovdyr og beitedyr på begynnelsen av år 2000.

Ja, alle rovdyr tar sau tiltross for denne soneforvaltningen. Men, i 2021 var det "bare" ca. 15 000 sau som ble erstattet for å ha vært tatt av rovdyr. Samme året forsvant det ca. 85 000 sau på utmarksbeite. Disse forsvant uten at rovdyr har vært innblandet. Det synes merkelig for Miljøvernforbundet at slike tap (årlige tap på ca. 100 000 sau) ikke diskuteres høyt blant politikere og byråkrater. Hvorfor? Hvorfor gjøres det ikke noe for å redusere disse tapene? Hvorfor kommer disse dyrelidelsene i skyggen av rovdyrene?

Ulven

De fleste av ulvene i Norge er til en viss grad innavlet. Dette gjelder selvsagt ikke de innvandrende dyr fra Finland og Russland. Med bakgrunn fra faktagrunnlaget for rovviltnemdenes behandling og vedtak i saken om jakt i ulvesonen, er det oppgitt en innavlsgradient for hvert revirmarkerende par og ynglende flokker i 2020/2021.

Med mål om å styrke ulvebestanden for framtiden er det viktig at man da tar ut de mest innavlede flokkene om man ser seg nødt til å skyte ut flokker for å holde seg til bestandsmålet iht.

Stortingets forlik. Man avler ikke på dårlige gener. Rovviltnemdene hadde gjort et utvalg av ulverevir, som kan være en start på dette arbeidet med å styrke ulvebestanden gjennom jakt.

Med bakgrunn i innavlskoeffisienten for de ulike utvalgte flokkene kunne imidlertid ikke NMF akseptere at Rømskogflokken skulle skytes ned ved vinterens lisensjakt. Flokken har relativt lav innavlskoeffisient og representerer ingen belastning for husdyrholdet i regionen. Flokken har de siste årene fått redusert innavlen etter at 2. og 3. generasjons innvandrere har formert seg i flokken.

Skal man redusere bestanden av ulv innen ulvesonen er det særdeles viktig at de mest innavlede ulvene blir tatt ut over tid ved lisensjakt. Man styrker da bestanden ved en slik strategi. Klima- og miljøministeren valgte dog å gå for felling av denne flokken.

Miljøvernforbundet kan kun akseptere strategisk betinget felling av ulv innen ulvesonen. All eventuell fremtidig lisensjakt innen ulvesonen må ta utgangspunkt i flokkenes innavlskoeffisient.

Gjennom byråkrati og rettssystem

NMF valgte på lik linje med andre organisasjoner å påklage rovviltnemdenes vedtak til Klima- og miljødepartementet.

Departementet vedtok bl.a følgende: "Klima- og miljødepartementet opprettholder rovviltnemndenes vedtak om felling av ulvene i det helnorske reviret

Hornmoen og ulv i grenserevirene Rømskog og Bograngen som oppholder seg på norsk side av riksgrensen.

Departementet åpner i tillegg for felling av hele Slettåsreviret. Lederparet i Slettås er felt utenfor ulvesonen, men det er registrert årssvalper i reviret".

Flere organisasjoner saksøkte Staten og vant i

Oslo Tingrett og stanset jakta midlertidig. Staten har anket.

Ulven i Norge er beskyttet gjennom Bernkonvensjonen av 19. september 1979 om vern av ville europeiske planter og dyr og deres naturlige leveområder. Norge ratifiserte konvensjonen i 1986. Vernet er videreført gjennom norsk ulveforvaltning, bl.a. i naturmangfoldloven der vernet er lovfestet i § 18. Hvert land har iflg.

Bernkonvensjonen et selvstendig ansvar å ha levedyktige bestander av dyr. For Norge betyr det at man er nødt til å ha en ulvebestand på minimum 340 individer med jevnlig tilførsel av nytt blod. Staten står ikke fritt til å endre unntaksvilkårene i Bernkonvensjonens artikkel 9. Verken Bernkonvensjonen eller naturmangfoldloven åpner for å styre etter nasjonale bestandsmål.

Bjørn

Brunbjørnen i Norge er også et stridstema blant bønder, byråkrater og politikere. Brunbjørnen er på lik linje med ulven utsatt for krypskyting. Bare i 2020 ble det etterforsket 2 grove saker i Trøndelag der til sammen 12 bjørner ble drept (basert på tips og spor i terrenget). Begge sakene ble henlagt. I Troms ble det avslørt aktiv jaging av bjørn sist sommer. Kunne

det være årsaken til “bjørneinvasjonen” inn i de beiteprioriterte områdene i Bardu? Bestanden ligger i dag under bestandsmålet på 13 kull. I 2020 ble det kun antatt å være 8,5 kull. Det er kun i Finnmark at Norge har en sterk bjørnebestand med 59 dyr, påvist i 2020.

Det var allikevel bare registrert 2,5 kull i 2020. Bjørnen i Finnmark tilhører den norsk-russiske bestanden. Norges rovdyrbestander er i vekst. Noen arter klarer seg bedre enn andre. Når enkelte politikere tar til orde for å redusere

bestanden av ulv og bjørn i Norge vitner det om mangel på kunnskap om rovdyrenes funksjon i økosystemet. Norge er forøvrig forpliktet ihht. Bernkonvensjonen å forvalte levedyktige rovdyrbestander.

NMF.no

UHEMMET VEKST ØDELEGGER NORGE

Vi trenger din støtte nå!

Bilde fra Tysvær vindkraftverk, Rogaland - august 2020

Det norske landskapet ødelegges og raseres i et omfang og tempo som vi aldri tidligere har opplevd maken til. Motorveier og jernbanelinjer beslaglegger stadig nye arealer. Matjord og myrområder dyrkes opp og/eller bygges ned. Det lagres enorme mengder av klimagassen metan i myr. Vindturbiner med opptil en kvart kilometers høyde (opptil 250 m) plasseres på de høyeste toppene i landskapet. Kraftlinjer etableres i uberørt natur. Fjellene og naturen du er så glad i blir nå flere steder i landet ødelagt for all fremtid. Sakene er mange.

Fjordene våre fylles stadig opp med oppdrettsanlegg i åpne merder. Enorme mengder organisk avfall slippes rett ut i økosystemene sammen med medisinerer mot bl.a lakselus. Når et oppdrettsanlegg medisineres mot lakselus, medisineres også økosystemene rundt. Skalldyr er ekstra utsatt, noe som får konsekvenser for fisken i fjorden. Oppdrettsnæringen fortrenger på denne måten kystfiskerne fra fjordene, som de har brukt i generasjoner.

Forvaltningen av våre sjeldne, rødlistede og utrydningstruede rovdyr er sterkt preget av kryptskyting og en rovdyrfiendtlig landbruks- og reindriftsnæring.

Norges Miljøvernforbund har i mer enn 25 år jobbet mot forurensing og rasering av norsk natur. Vi jobber for en helhetlig og fornuftig forvaltning av våre ressurser som ivaretar både natur og miljø. Støtt oss ved å bli medlem.

Se flere av sakene våre på nmf.no

Enkel innmelding med SMS

Send
MILJØ
til **2030**

Første året kun kr. 200,-
Beløpet trekkes fra din neste telefonregning.

(ordinær 380,- pensj./stud. 200,-)

Våre viktigste saker:

- Vindkraft
- Fornuftig energipolitikk
- Oppdrett inn i lukkede anlegg
- Strandrydding plast
- Marint miljø
- U-864 Kvikksølvubåten må heves
- Gruvedumping
- Ren mat og rent miljø
- Artsmangfold og biodiversitet
- Jordvern
- Samferdsel
- Miljøopplæring og informasjonsarbeid

Norges Miljøvernforbund

Org.nr. 871 351 082

Skutevikbodene 24

Postadresse:

Postboks 593

5806 Bergen

Tlf: 55 30 67 00

nmf@nmf.no

Kontonr. 3208.26.05966 - Vipps 96748